

Onderwijs met de canon

WILLIBRORD, MOHAMMED B. OF MOEDER THERESA?

Hoe krijg je leerlingen geïnteresseerd in de canon? En hoe zorg je dat de canon blijvend wordt onthouden? Het APS doet een voorstel.

De commissie Van Oostrom heeft de hoofdthema's van de vaderlandse geschiedenis vastgelegd in de canon. Daarmee is een mooie taak afgerond, maar begint een nieuwe, veel grotere, taak. Opschrijven van thema's in een boekje wil nog niet zeggen dat leerlingen geïnteresseerd zijn in onderwijs over die thema's of dat het geleerde beklijft. De kunst is dat een docent een thema zo betekenisvol maakt dat het gaat leven bij leerlingen.

verschijnselen en processen die samen laten zien hoe Nederland zich ontwikkeld heeft tot het land waarin we nu leven. De canon beschrijft dus meer dan de vaderlandse geschiedenis. Er zijn in de canon ook vensters opgenomen over de televisie, de haven van Rotterdam, Annie M.G. Schmidt, de gasbel en veelkleurig Nederland. Wat in de canon is beschreven zal deel gaan uitmaken van de kerndoelen en eindtermen van de verschillende

leergebieden en de vakken geschiedenis, Nederlands, culturele vorming en waarschijnlijk aardrijkskunde en maatschappijleer.

Wat we zo langzamerhand zeker weten over leren, is dat kennis pas echt betekenis krijgt en in het lange termijngeheugen wordt opgeslagen als deze wordt verbonden met reeds aanwezige kennis. Het is niet voor niets dat in het basisonderwijs leerlingen in groep twee en drie de letters niet alleen uitspreken en schrijven, maar ze

ook tekenen, kleuren en met de ogen dicht bevoelen. Zo is het ook met andere kennis, ook daar moet je veel verschillende dingen mee doen wil het beklijven. Daarom is het een goede zaak dat de commissie Oostrom een gereedschapskist met voorwerpen en dergelijke wil laten ontwikkelen en bij elk onderwerp de relatie legt met het heden. Kennis wordt beter verwerkt als het voor leerlingen betekenisvol is. Om het geleerde bij geschiedenis beter te laten beklijven hebben we gezocht naar een aanpak om de vensters van de canon betekenisvol te maken.

Beeld van Willibrord in Utrecht.

Wij denken dat in veel thema's van de canon waarden te herkennen zijn die in het leven van leerlingen nog steeds van belang zijn. Door daar de aandacht op te vestigen kun je de canon betekenisvol voor leerlingen maken.

De canon van Nederland

Sla de krant open en regelmatig lees je een artikel over de canon van Nederland. De canon is het geheel van belangrijke personen, teksten, kunstwerken, voorwerpen,

Henk Lindeman en Bert de Vos zijn werkzaam in het voortgezet onderwijs bij het APS.

Didactisch model

Het APS heeft naar aanleiding van de canon van Nederland een didactisch model ontwikkeld waarmee geschiedenisthema's gekoppeld worden aan de belevingswereld van leerlingen. In dit model onderscheiden we vier lagen:

- De laag van de feitelijke kennis van de geschiedenis
- De laag van de deugden en waarden
- De laag van de leefwereld van de leerlingen
- De laag van de persoonlijke betrokkenheid

Worden deze vier lagen doorlopen dan is de kans groot dat leerlingen het geleerde betekenisvol vinden. Natuurlijk zijn er ook andere mogelijkheden om het geleerde betekenisvol te maken. Een bezoek aan een buitenhuis bijvoorbeeld is ook motiverend en helpt om het geleerde over buitenhuizen beter vast te houden. En een gesprek met iemand die de Tweede Wereldoorlog heeft meegemaakt zal ook veel interesse opwekken. In ons model geeft de docent in elke laag weer wat er aan de orde komt en hoe. In de wat-kolom beschrijft de leerkracht de feitelijke informatie, in de hoe-kolom op welke manier de leerlingen dit verwerken.

De kennislaag

De eerste laag gaat 'gewoon' over de kennis van de geschiedenis, zoals die in de boeken en de vensters van de canon is beschreven.

De laag van de deugden en waarden

In de laag van de waarden en deugden benoemen we

waarden en deugden die van belang zijn voor het thema en die door de geschiedenis heen steeds weer opduiken. Ze hebben in het verleden het gedrag van mensen bepaald en doen dat - op een andere manier - nu nog. Die waarden en deugden zijn bijvoorbeeld 'ondernemingszin', 'tolerantie' of 'soberheid'.

'Kennis wordt beter verwerkt als het voor leerlingen betekenisvol is.'

Binnen deze laag gaat het daarnaast ook om de ondeugden die bij een deugd horen en de vervormingen van een deugd. Bij 'koopmansgeest' zijn logische deugden: ondernemen, kansen benutten. Als ondeugden en vervormingen horen erbij: uitbuiten, land veroveren. Bij 'omgaan met welvaart': spaarzaamheid, onafhankelijk willen zijn. En de ondeugden en vervormingen zijn bijvoorbeeld 'egoïsme' (zie kader).

De laag van de leefwereld van de leerlingen

In de laag van de leefwereld gaat het om wat er op het gebied van het canonthema dichtbij de leefwereld van de leerlingen speelt. Dit kan een nationale gebeurtenis zijn, een internationaal thema dat actueel is of iets dat zich voordoet in de directe omgeving. De deugden en ondeugden leggen de verbinding en maken de canon-kennis actueel.

Bij het thema 'buitenhuizen' past de actuele discussie over bijvoorbeeld te veel geld uitgeven aan merkkleiding en schulden maken.

	Wat	Hoe
Afgesproken inhoud <i>Vanuit een venster uit de canon van Nederland</i>		
Waarden en deugden		
Leefwereld <i>Hierbij gaat het om de directe (en verdere) leefomgeving van leerlingen</i>		
Persoonlijk niveau <i>Eigen beleving ten aanzien van het onderwerp.</i>		

▽
Didactisch model dat vakinhoud koppelt aan de belevingswereld van leerlingen.

De persoonlijke laag

De persoonlijke laag gaat over wat de waarden en normen voor de leerling persoonlijk betekenen. Door daar op in te gaan ontstaat een grotere betrokkenheid en krijgen de thema's uit de canon een diepere betekenis. De leerling wordt dan door de canon mede gevormd en de feitelijke geschiedeniskennis wordt ook beter onthouden.

'Leerlingen merken dat geschiedenis over hen gaat.'

Hoe te werken met het didactisch model

Er kan op verschillende manieren met het model gewerkt worden. Of u nu begint met het verstrekken van informatie over een thema van de canon of dat u begint met de aandacht te vestigen op een persoonlijke zaak van leerlingen maakt niet uit. Het is wel belangrijk dat alle 'stations' op de route worden aangedaan.

Docenten van diverse scholen hebben inmiddels met het model gewerkt. Ze zijn er enthousiast over. Wat ze zien is dat leerlingen inderdaad met meer interesse bezig zijn met de geschiedenis, dat de leerlingen merken dat geschiedenis ook over hen gaat. Het mes snijdt aan twee kanten: de lessen werken mee aan persoonlijke vorming en leerlingen onthouden meer van de canon van Nederland.

Wilibrord

Door te werken met het didactisch model en dat vanuit verschillende waardegebieden (deugden of ondeugden) te doen, kan een thema als Wilibrord twee uitersten raken. Hij is wel een erge godsdienstfanaat door een zee over te steken en zijn boodschap te verkondigen of... hij is de hoeder van de mensen door zo veel mensen te overtuigen. In die zin beweegt hij zich tussen Mohammed B. en Moeder Theresa.

Het St. Bonifatiuscollege organiseert i.s.m.

Het Departement Geschiedenis en Kunstgeschiedenis van de Universiteit Utrecht, IVLOS, Het Utrechts Archief en het Centraal Museum

een nascholingsconferentie
bij het CE onderwerp geschiedenis voor 2009-2010:

'Dynamiek en stagnatie in de Republiek'.

De conferentie biedt een keuze uit negen inspirerende lezingen met ondersteunend digitaal lesmateriaal van: dr. M. Prak, dr. B. van Bavel, dr. R. de Bruin, dr. J. Luiten van Zanden, dr. O. Gelderblom, dr. E. Kuipers, dr. J. Jonker, dr. E. Nederveen van Meerkerk en dr. T. de Moor.

Daarnaast zijn er negen praktische workshops met activerende werkvormen en kant en klaar lesmateriaal.

De conferentie vindt plaats op vrijdag 31 oktober 2008.

Locatie: St. Bonifatiuscollege
Burg. F. Andreaelaan 9
3582 KA Utrecht
030 2512315

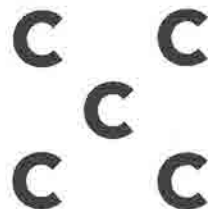
Meer informatie en aanmelding op www.boni.nl/conferentie

Contact: conferentie@boni.nl

Universiteit Utrecht
IVLOS

HET / / / / / / / / / /
UTRECHTS
ARCHIEF / /
/ / / / / / / / / /

centraal
museum

Universiteit Utrecht

